

iho te tangata ki tenei whawhaitanga, tini noa iho hoki te tangata ki te hinganga. Ko te ingoa o tenei parekura ko Te Ra-to-rua. Nga tangata nana tenei parekura ko Heta tatahi ko enuku tetahi. Na taua whawhai nei ka riri tonu kia raua, kaore i mau te rongu no reira ka whati mai nei tetahi, ka noho atu ra tetahi. Ko nga mea tenei i haere mai nei ki konei ko nga Maori, ko nga mea i noho atu ra, ko nga Wahu pea.

No te taenga mai ki konei, ka titoa atu he waiata mo taua parekura, mo Te Ra-to-rua.

Ka noho te iwi ra i Hawaiki, ka mea ki te tarai waka ma ratou hei rapu whenua hou mo ratou. Ka taraia te waka ra ka oti. Ko Tainui te ingoa o te waka, ka oti ka maanu ki te wai, ka utaina te waka ra.

Ko nga tangata enei o runga ia Tainui:—Hotunui, Hoturoa, Hotupapa, Hotumatapu, ko nga mea ingoa nui enei. Nga wahine ko Marama ko Whakaotirangi. Ka uta te waka ra, ka tahi ka karanga mai nga tangata o uta kia Hotu. “E Hotu e he tamatea. Ka tahi ka karanga atu a Hotunui Heaha koa, tukua atu maua nei ko te tamatea ki te moana whawhai ai.”

Ka tahi ka ruruku a Hotu i te ara mo tena waka. Ka tahi ka rere mai te waka ra, ka whiti mai ki tenei motu, ka kite i te whero o te pohutukawa, ka whiua te kura a Taininihi ki te moana, he tarutaru whero tenei mea te kura, a pae ana taua taru ki uta, ki Whangaparaoa a e tupu mai nei ano taua tarutaru i reira, ka kitea e Mahina te kura a Taininihi, na reira te whakatauki nei “Te Kura pae a Mahina.”

Ka ahu te rere whakararo nei, pa rawa mai i Whitianga, ka mahue te whakawhiti i reira, ka hoe mai te waka ra a Moehau, ka taka kei roto o Hauraki, hoe tonu a ka u ki te Anaputa he ana kowhatu puta tonu puta tonu ko te herenga o Tainui tera puta, hoe tonu a Te-wai-whakarukuhanga, kei waenganui o Waihou o Piako ka mahue te puna o Tainui i reira, he kowhatu nui a e takoto nei ano i reira, a tae noa mai ki enei ra, tona ingoa to tera kowhatu ko Te Pungapunga.

Ka hoe te waka ra ka ahu whakawaho o Hauraki, ka ma te taha ki te Hauauru, ka tae ki Whakatiwai, Wharekawa, ka mahue a Marama raua ko tana taurekareka i uta, hoe tonu te waka ra a ka tae ki Tamaki, ka hoe tonu i roto i te awa, ka u ki Otahuhu, ka to te iwi ra i tana waka kia puta ki tua ki Manuka, kaore i taea, too noa, too noa, kaore i taea, kaore i aha, te take i kore ai e taea te waka ra, ko Marama i moe i tana taurekareka. Tera te wahine ra raua ko taua taurekareka te haere mai ra, rokohanga mai te iwi ra e too ana i tana waka ka eke te wahine ra ki runga ki te waka, ka whakahua i tana tau:—

Toia Tainui te patu ki te moana,
Ma wai a too?
Ma te whakarangona ake.
Ki te taha o te rangi
He tara wai nuku
He tara wai rangi
Punia teina, nau mai, nau mai,
E Taane koa koe
E Taane rangahau
E Taana takoto atu ana
Te ngaro ki tatahi
Turuturu haere mai ana
Te wai o te hika o Marama
E patua mai ana e te komuri hau,

Na runga o Waihi
Kei reira te iringa o Tainui manea,
Ura te ra,
Wewero te ra
Nga tangata i whakaririka
Mamau ki te taura,
Kia tu mata torohia
Atu taku tu matatoro
Hai hoa
Turukiruki
Panekeneke
Ihu o te waka
Turuki turuki (ka oho katoa te iwi ra)
Panneke paneke (ka tahi ka taea te waka ra).

Na te tau o te wahine ra, ka tahi ka mohio te iwi ra, kua paa a Marama ki tana taurekareka, na te kupu ra “Turuturu haere mai ana te wai o te hika o Marama.”

Ka puta te waka ra ki tera moana, ka hoe u rawa atu i Awhitu. Ka mahue nga neke i reira he kopi te rakau, ara he karaka.

Ka hoe atu i reira, a ka u ki Heahea i Kawhia, ka tau ki reira, a e tau mai nei ano he kowhatu a tae noa mai ki tenei ra. Ko Tainui te ingo o tera waka kowhatu. Ka noho i reira nga tangata.

Ko Hotunui anake tenei ka mahia i roto i tenei korero. Ka moe te tangata ra a Hotunui i te wahine, no Kawhia te wahine a te tangata ra, no nga heke tawhito o mua atu ia Tainui.

4.—Ko ETAHI enei o nga KORERO WHAKAPAPA mo TAINUI. Na WIREMU TE WHEORO, M.H.R.

Ko Tainui te waka ko Hoturoa te tangata i hoe mai i Hawaiki u mai ki Tamaki toia mai i Otahuhu hoe mai ki te wabapu o Manuka rere mai i te taituauru ka tokirihia ko te hoe ki awhitu he karaka taua hoe tupu tonu ake, tae noa mai ki Kawhia kua pau katoa nga kumara he putiki nei te kete kumara i toe he mea rongoa na Whakaoterangi whakatoria iho ki Kawhia tupu tonu iho, koia te putiki a Whakaotirangi waiho iho hei whakatauki ma nga uri, nei ka iti te taonga ko te putiki a Whakaoterangi.

Ko Tainui toia ake ki uta, kei Paringatai e tau ana kei te take o te Hutukawa e tuwhera na ano te riu penei ano me te waka e tau nei te ahua, te tauhiu ano me te taurapa kua kohatutia he Pakeha te kohatu kahore he kohatu o reira ko tenei anake koia ona pepeha ko Tainui te waka ko Hoturoa te tangata, ko te Tupuna tenei o Waikato, o Ngatimaniapoto, Ngatinaukawa, Ngatituwharetoa me Te Atiawa.

5.—Ko ETAHI enei o nga KORERO WHAKAPAPA mo Manaia (canoe Tokomaru). NO TA HOBBI KERET, K.C.B., i kohikohi.

Te take i haere mai ai a Manaia i runga ia Tokomaru ki enei motu, he mahi he na te ohu waru tao a Manaia, ki te wahine a Manaia kia Rongotiki.

Na ka tae ki te tahi ra, ka mahara a Manaia, kia tuturia he tangata hei waru i ana tao, a tukua ana te tutu kia Tupenu ki te rangatira o te iwi e kiia nei e Manaia hei warn i ana tao, ka whakaae a Tupenu, a ka haere mai te iwi a Tupenu, ki te kainga a Manaia, a ka mea a Manaia kia haere ratou ko etahi o taua iwi ki te hii ika ma te ohu, a haere ana ratou ki te hii ika, i muri ka he a Rongotiki i taua ohu, ka he te iwi ra, a ka mau te ika kotahi a Manaia i te puku, ka mea a Manaia kua he taku